

corruptelaram ceteri gradu induci, & detrahitur, ut reipsa in hac, sicut in ceteris, casibus accidit. Collige quam caute, quam circumspecte, & religiose ponderanda sunt ea quae de morum integritate publicis typis consignantur. Serio perpende plura re concedi posse quae scriptis publicis evulgari, & exaltari non expedit. Finem disputationi imponamus prudentissimis, ac saluberrimis consiliis Sapientissimi Pontificis BENEDICTI XIV. qui pag. 239. et admonet, doctrinam quae iustitiae vinculo obstringit Clericos ad eroganda superflua, esse sententiam quam innumeri Theologi laudabiliter propugnant, & tutiores

esse, atque in PRAXI CONSULENDAM. Et tandem pag. 240. concludit. Urgent Episcopi, & incidentibus suis Clericis ex ecclesiasticis stipendiis vicariisque pauperibus, aliosque usus applicandi, sibi restandum ecclesiasticos redditus. Sed adhuc latentem huius obligationis originem non investigant. Ut enim aiebat Cardinalis Bellarminus in epistola ad Theanensem Episcopum nepotem suum cont. 8. & aliam, parum refert determinare unde illud proveniat gravis obligationis vinculum quo ceteroquin omnes Beneficiarios obstringi INDUBITANTER scimus.

DISSERTATIO VII.

D E

CORRECTIONE FRATERNA.

Disputationem de elemosyna, quae est divinae caritatis exterior fructus, qui corporalis nuncupatur, quia corporum egellatibus suppetias affert, recte coniequitur disputationem de altero misericordiae, seu caritatis exteriori effectu, qui spiritualis dicitur, quoniam animarum bona spectat, quatenus mala per fraternam correctionem removeret. Distingunt aliqui correctionem a correptione. Istius distinctionis meminit ipse D. Thomas in IV. dist. XIX. quæst. 11. art. 1. ad 6. *Correptio est fratris ad fratrem; correctio vero est prædicti ad subditum.* Alii in hoc sitam contentant distinctionis vim, quod correctio effectum emendationis ferat; correptio vero animum tantum exprimat. Si grammaticalis spectetur significatus, correptio, & correctio sensa produnt diversa. Verum pro eodem a Theologis usurpantur. De hac correctione difficultiores quaestiones in hac resolvemus dissertatione.

CAPUT I.

Quid & quatuorplex sit fraterna correctio, & utrum de eadem præceptum sit, & quæ illius obligatio, atque conditiones sint.

I. Correctio fraterna definitur a S. Thoma 2. 2. quæst. XXXIII. art. 1. quod sit spiritualis elemosyna, a caritate dimanans, qua quis secreta admonitione malum proximi, quatenus illi noxium est, remove-re studet. Unde etiam correctio fraterna est actus caritatis, quia per eam repellimus malum fratris, scilicet peccatum, cuius remotio magis pertinet ad caritatem quam etiam repositio exterioris damni. Correctio duplex. Altera fraterna, quam descripsi; altera iudicialis, quæ actus iustitiae est, bonumque iustitiae spectat. Hæc ab eis solum prælati pot-

est qui publica potestate prædicti sunt, ut egregie docet Angelicus loc. cit. Unde correctio fraterna est actus caritatis.... Alia vero correctio est quæ adhibet remedium peccato delinquentis, secundum quod est in malum aliorum, & præcipue in nocuum communis boni; & talis correctio est actus iustitiae, cuius est conservare rectitudinem iustitiae vitius ad alterum. Advertas tamen velim, ut correctionem fraternam esse actum caritatis, ut etiam, immo proximis, a misericordia dimanet, quemadmodum docet Soto 1. te-ndens. sec. memb. 11. quæst. 1. Res est levioris momenti quam ut in eius discussione immoremur.

II. Præceptum fraternæ correctionis continetur in illis verbis Matth. XVIII. Si autem peccaverit in te frater tuus, vade, & corripe eum inter te & ipsum solum. Negavit ex recentioribus quidam Auctor, in præfatis ver-

bis mandatum contineri, ut refert Azorius II. Part. Lib. XII. cap. XIV. Quæ opinio ab omnibus Theologis reicitur. Nec obest quod opponitur, nimirum dixisse Dominum: Si peccaverit in te frater tuus, quasi de solo peccato in nos commissio locutus sit. Quoniam verborum sensus est: Si peccaverit frater in te, hoc est coram te, vel te sciente. Qui enim in Deum peccat, & in nos: peccat; cum Christi membra simus, & illi, & servi. Porro qui in patrem peccat, in filium quoque delinquit.

III. In præfatis Christi Domini verbis præceptum contineri, certum est penes omnes Theologos. Præceptum hoc in ipsa veteri lege populo suo Deus imposuit. Dicitur enim Ecclesiastici cap. XVII. vers. 12. Et mandavit illis, unicuique de proximo suo: & Levitici XIX. vers. 17. Non oderis fratrem tuum in corde tuo; sed publice argue eum, ne habeas super illo peccatum. Nullum igitur inter Catholicos super hac re dissidium.

IV. Præceptum istud divinum est, quia a Deo latum; naturale est, utpote in illo natura principio insitum: Quod tibi fieri vis, alteris feceris.

V. Omnes tum fideles, tum infideles attingit. Ab his quippe quæ sunt iuris naturæ, nemo liber evadit. Illius obligatio, genere suo gravis est, cuius transgressio absolute mortalem culpam inducit; nisi aut inadvertentia, aut rei parvitas excuset. Obligat semper, sed non pro semper, quemadmodum cetera præcepta quæ affirmativa appellantur. Patet autem hoc præceptum admissum esse.

VI. Plures requiruntur conditiones ut mandatum hoc reapse attingat. Eas recenset Angelicus 2. 2. quæst. XXXIII. art. 2. Considerandum est, quod sicut præcepta negativa legis prohibent actus peccatorum, ita præcepta affirmativa inducunt ad actus virtutum. Sed actus virtutum non qualibet modo fieri debent, sed observatis debitis circumstantiis, quæ requiruntur ad hoc ut sit actus virtuosus; ut scilicet fiat ubi debet, & quando debet, & secundum quod debet. Et quia dispositio eorum quæ sunt ad finem, attenditur secundum rationem finis, in istis circumstantiis virtuosus actus præcipue attendenda est ratio finis, qui est bonum virtutis.... Correctio autem fraterna ordinatur ad fratris emendationem. Et ideo hoc modo cadit sub præcepto, secundum quod est necessaria ad istum finem, non autem ita quod quilibet loco, vel tempore frater delinquens corrigatur.

VII. Conditiones istæ ad quatuor revolvuntur. Conc. Theol. Tom. II.

carî possunt. Prima est gravis peccati notitia. Secunda, ut ipse habeatur emendationis. Tertia, ut sit peritor, & temporis opportunitas. Postrema, ut commode prælati valeat. Singula explicanda sunt sequentiis quaestionibus.

VIII. Quæst. I. Quæ notitia necessaria est ut præceptum urgeat? Resp. Requiritur cognitio moraliter certa, nec fuisse dubia aut leviter probabilis: quoniam iniuria proximo irrogatur, si levi suspitione crimen ipsi assignatur. Opportune Ecclesiastici cap. XI. vers. 7. Præsumam interrogare, ne contempnas quemquam; & cum interrogaveris, corripe iuste. Quod tamen intelligas velim, nisi periculum gravis damni immineret, ut cum peccatum in malum proximi vergeret, effectus emendationis spes: tunc enim sola probabilis dubitatio sufficeret ad delinquentis correctionem faciendam, Sententia communissima.

IX. Quæst. II. Quoniam peccata sunt fratras correctionis materia? Resp. Sola peccata mortalia sub gravi obligatione corrigenda sunt. Quoniam correctionis fraternæ finis est lacrum fratris. Si te audieris, lucratus eris fratrem tuum: Matth. XVIII. Solo autem mortali crimine pereunt fratres. Ergo mortale crimen est propria istius præcepti materia. Contendit Dominicus Soto de secretis. reg. memb. 11. quæst. 11. eod. 2. etiam venialia corrigenda sub mortali esse, cum in periculum hominem conjiciunt peccandi mortaliter: exempli causa, si quis ingreditur suspectam domum, aut familiaritatem cum mulierculis confidit; quod corrigendum præcipit Augustinus in Regula. Si oculi postulationem in aliquo vestrum adoperueris, statim amonete, ne male capia progrediantur. Verum hac plerumque mortalia, non venialia crimina sunt. Distinctione opus est, ut veritas suo loco fiat. Si venialia siapte natura viam aperiant ad mortalia, cuiusmodi sunt quæ indicavimus; tunc præceptum urgere correctionis exitum. Si venialia non præferunt periculum prolapsi in mortalia, sed solummodo in alia venialia; tunc præceptum non obligat saltem sub gravi. Si tamen hæc peccata venialia habitualia sint, quæ non levem misericordiam homini ingerunt; præceptum obligare sub levi culpa. Si venialia sint ex fragilitate, nulla urget obligatio: etenim infinite propemodum luti eiusmodi culpe, quæque nostram fugiunt cognitionem; aique adeo præceptum correctionis locum habere in his non potest. Sententia communis.

X. Quæst. III. Superiores tenentur ne sub gravi

cruci capiti subditorum venialia crimina corripit? Resp. Si de laicis superioribus fermo sit, absolute illi graviter non alinguuntur: quoniam illorum munus est Republice tranquillitatem, et pacem factam tectam custodire, eaque præcavere mala que tranquillitatem, locietatemque interturbant. Pœccata autem venialia hanc pacem genere suo nec auferunt, nec turbant. Contingere tamen potest ut frequentes ludi, velium luxus, et vanaque pompæ graviter infesta sint bono communi. Quia in euentu superioribus incumbet gravis obligatio hæc mala removendi. Scopus de Prælati ecclesiasticis, et potissimum de regularibus, dicendum. Ad hos quippe actinet subditorum æternæ salutis invigilare, pro ut illorum requirit profectio. Porro illi vi iux præfessionis ad perfectionem evangelicam comparandi aliquid sunt. Pœccata venialia gravia infestant illorum conscientias, et tranquillitatem, magnum regulari observantiam, et disciplinam insecunt. Gravi tunc onere Prælati alinguuntur, ut hæc pœccata pro virili corrigant, et quæ locietate expellant. Si vel ipsi superiores laici peccant, cum mala que civilem locietatem inficiunt, non removunt; quam gravius delinquent ecclesiastici Prælati, qui aut olicitantia, aut quadam vel animi vitate, vel politica diffinitione illarum-cylparum vires graiari sinunt? Cum igitur Prælati regulares videt frequentes legum transgressiones, que, est genere suo pœccata nec gravia, nec levia sint, vix tamen reipsa a crimine purgantur, magnum bono publico inferre nocumtum, graviter delinquent, si impedire hæc mala, corrigendo & increpando delinquentes, non fatigant. Opportuna sunt Dominici Soto verba de *regenda*, *secedere*, *membr.* 11. qu. 11. conclus. 3. Nam si in religione nostra cadentes obsequia nostra non putat fratres passim committere, finis vasercentur caritativus, et silentia sumperunt; quantum hæc apud nos nulla sint pœccata; tamen hæc Prælati, qui huiusmodi damna referunt, esse debent, et ad regulam revocare; retereunt certe sub reatu mortali id frastage, Sententia hæc communis est, quam defendunt præter laudatum Scotum Suarez, de *caris*, *disput.* 111. sec. 2. num. 6. Bannez, 2. q. xxxiii.1. art. 2. dub. 2. Prælo cap. xv. §. 11. §. 3. Castropalaus *disput.* 111. punct. 3. m. 6. Azorius *lib. XII.* cap. xiv. q. iv. Ledesma *II. Part. tract.* iv. cap. iv. conclus. 4. Antonius a Spiritu Sancto *tract.* 11. *dub.* 2. sect. 18. numer. 122. Salmanticens *tract.* 11. cap. vii. punct. 4. num. 47., et alii plures.

**XI. Quæst. IV. Peccatum præteritum est ne
correctionis fraternalis materia? Relp.** Quæstio
non est de peccato præterito salubri poeniten-
tia abfolvo, ut omnibus corruptum est. Cef-
fat namque correctio finis, cum emendatio-
nis locus non fit, ficut reapse non est, quando
peccatum delinquentis contritione evanuit.
Peccatum ergo perpetratum, fed nondum pen-
nitentia deletum, præbet dilutandum argumen-
tum. Negantem opinionem defendunt, fit pe-
riculum abfit relabendi in peccatum; Regi-
naldus *Tom. I. Lib. I. cap. xxv. num. 233.*
Caltopalaus tract. vi. disp. III. punct. 2. num.
6. Lorca 2. 2. q. xxviii. art. 5. disp. 41. num. 3.
Sánchez in Conciliis Lib. VI. cap. II. Anb. 2.
u. 3. Leander tract. iv. disp. II. q. v. ubi alios
citat.

XII. Sententia affirmans non modo probator, sed vera mihi est. Quoniam flagitium perpetratum magis quam perpetratum corrigendis præcepto subiacet. Non enim Christus dixit: Si frater tuus velit, aut voluerit; sed *si peccaverit*, inquit, *corripce &c.* Quare evangelicus textus de peccato peccati possumus loqui. Ratio latius peripuea esse sine, & natura evangelice correctionis elicitur. Corroditio namque spiritualis elemosyna est, qua proximo gravi morbo laboranti suppetias affert, ut infirmatissimi subdolum pristinam sanitati restituat. Qui autem in peccato mortale versatur, maxima detinetur infirmitate, nullumque gravius malum ei accidere potest. Subsidio ergo correctionis, qua liberetur, indiget. Peius quippe homo le habet potius peccatum crimen, quam le habeat antequam illud perpetret. Si ergo urget præceptum correctionis, ut futurum peccatum declinet, longe magis urget præceptum illud, ut a contracta labe purgetur. Quid quod velipii adversarii, dum de cognitione peccati corrigendi sermonem habent, uno ore fatentur, requiri cognitionem moraliter certam; nec satis esse notitiam ex auditu, aut rumore præcipi? Porro peccata quæ per remorem, & auditum scimus, præterita sunt, non futura. Circumstantie tamen spectandæ sunt. Nam si frater tuus ex infirmitate lapsus sit, & prudenter provideas lemmopium fore emendandum, a correctione abstinere poteris.

XIII. Obiicies 1. Tibi non constat an tua
correctione peccator acturus sit penitentiam.
Frustra ergo verba fundis, cum incerta sit
emendationis spes. Accedit te latere, pecca-
torem suum per penitentiam diluissse crimen.
Resp. Si prima ratio consisteret, actum de
correctionis precepto esset. Sentire nos con-

venit, proximum nostrum correctione admonitum acturum poenitentiam: & Caluiliarum benignitas non debet talem de fratribus nostris concipere opinionem, ut velint in malitia fordescere. Sed oppositum nobis est praesumendum. Secunda ratio tollit questionis locum. Sermo quippe est de eo quem scimus in peccato versari.

XIV. Obiices 2. Peccator non attingit
confessionem de peccato contenti; idē dūtaxat
inducēte confessionis præcepto. Ergo lupera-
tione correctio est. Magis ne fratrem quam
temetipsum diligere debet. Porro tu ipse non
attingis temetipsum itatim corpore; quare
tu minus itaque fratrem tuum? Cuius ratio
est, quod tamen in peccato perennas, non
inde tamen periculum illatū relabens in no-
vum peccatum. Resp. Quia si fratrem tuum
placuit fratri præcepto itatim penitendi post
peccatum. Igitur tuam sententia quæ docet,
nulla interiecta deliberata mora, conte-
nti iactantem debet de perpetrato crimine.
Quia sententia polita, in fumum abijt argu-
mentum propolitum. In aliorum vero opi-
nionē, quæ longius penitentia intervallo
conceditur, consequentia negatur. Accidit
quique interdum ut magis alienum quam pro-
prium malum cavere debeamus. Gravi cor-
poris necessitate pressi fratri succurrere vij præ-
cepti debemus, quam tamen ecclēsiæ quæ
quid, virtutis amore ductus, periclitē heite
potest. Delinquens dominus est bonorum ho-
minū spiritualium; sed bonorum fratrum, in cu-
los est. Quique negligens in pecunia; secus in
culdo in seipso. Ergo postea subdunt,
quod commanē in peccato nullum in laque-
riculum relabiendi aliud crinem; saluio-
minio est, omniumque Patrum doctrinæ, &
mihi nimis experientio adfuerit.

XV. Quæst. V. Peccata ex ignorantia commissa, sunt ne ut præcepti corripienda? Resp. Si ignorantia vincibilis sit, convenit ut non minus quod præceptum urgeat correctio: Si delinquens invincibiliter laboret ignorantia, non pauci absolute negant, et ad correptionem alitringit. Alii distinguunt ignorantiam iuris naturalis ab ea quæ est iuris positivi; illam quæ est iuris, ab ea quæ est facti. In prima positione aunt, in altera negant. Quæ mihi probabilior sit, statim expono.

XVI. Dico primum, præceptum correctionis fraternæ omnes astringere ad lumen ferendum peccantibus ex ignorantia invincibilis contra ius sive naturale, sive divinum. Duplici namque isti miseria premuntur: & quo-

peccatum, quamquam materiale, perperant; & quod temporarium caligine obducti legem illam illuminandi. Dico legem. Nemo excusatur ab observatione precepti, quod istius delinquentes contra ius ecclesiasticum invincibili ignorantia laborent; potissimum si ius universalem spectet Ecclesiam, cuiusmodi illud quod precipit quadragesima, & quatuor temporum ieiunia, abstinentiam a carnibus die veneris, & diuinitas similia. Horum quippe ignorantia grave malum est, a quo eripendi sunt fratres noliti subfido fraterna correptionis. Si ius peculiare sit alicuius diocesis, vel provincie, preteritis aliquod ieiunium, vel festum; contendant potius preceptum non urgere corrigendi peccantes ignorantia invincibili contra taleius: quo opinio non videtur improbabilis, eo quod eundem modum ignorantia non sit grave malum. Hæratione excolant quoque a precepto corrigendi eos qui peccant contra ius universale ecclesiasticum ex ignorantia invincibili facti pura, si videas quemquam qui omittit festum, aut comedere carnes die veneris, quod non advertit ad talem diem. Venerit enim illuminari illi non debeant, non adeo, dum modo obfuscula essent, quæ per pervicacem frustraneamque assiduitate correctionem, si committente ergo species sunt; & si oportune occurrerint. Illuminandi sunt, & iuvam revocandi errantes fratres. Dico ultimum prælatos, Pastores, Confessarios, eoque quibus precepto incumbit animarum regimen, precepto urgeri ad corrigendos fratres quocumque modo invincibiliter peccantes contra quolibet ius, sive naturale, sive divinum, ius humanum. Eorum quippe potissimum mandatum est ignorantem docere, atque intrudere in salutem ad salutem attinere æternam.

C A P U T II.

De personis quibus onus incumbit correctionis
faciendæ, & quæ corrigendæ sunt.

Indicatum est capite præcedenti, prædictum correctionis, cum naturale sit, & divinum, omnes sive fideles, sive infideles astringere. Verum quia de quibusdam tum eorum qui corrigi, tum eorum qui corrigere debent, peculiare occurrit difficultates; idcirco singularem excutenda sunt sequentibus quaestionibus.

H. Quæst. I. Utrum tam iusti, quam peccatores corrigere debeant proximum delinquentem?

tem? Resp. Priusquam super hac non levi questione Theologorum placita varia refero, avarit aurea verba eloquentissimi M. T. Ciceronis illuc transcribere ex act. iv. in Verrem lib. initium exordii. Legem, inquit, sibi indicunt innocentie, continentie, virtutisque omnium, qui ab altero rationem vix repellunt, atque eo magis, si id, ut antea dixi, faciant, nulla re committit alia nisi utilitate communi. Nam qui sibi hoc sumptus ut corrigat mores aliorum, ac peccata reprehendat; quis lucet ignoscet, si qua in re ipse ab religione officii declinat? Quapropter hoc etiam magis ab omnibus eiusmodi civis laudandus, ac diligendus est, qui non solum Republice civem improbum remoret, verum etiam ipsum eiusmodi fore profectur, ac prestat, ut sibi non modo communi voluntate virtutis, atque officii, sed etiam ut quadam magis necessaria ratione recte sit, honesteque vivendum. Atque hoc ego plus oneris habeo quam qui ceteros accusant, si unus est ut appellandum quod cum letitia ferat, ac voluptate verumtamen hoc ego amplius suscepi quam ceteri: quod ita postulat ab omnibus ut ab his se abstineant maxime vitis in quibus alterum reprehenderunt. Eum aliquem, aut rapacem aliquem accusari? Vindicta tibi semper erit omnis avaritie suspicio. Maleficium quempiam adduxeris, aut crudeliter? Cavendum, erit semper ne qua in reaspettor, aut inhumanior fuisse videatur? Corruptorem, adulterum? Providendum diligenter ne quod in vita vestigium libidinis appareat. Omnia postremo que civilis in altero, tibi ipsi volenter signanda sunt. Etenim non modo accusari, sed ne oburgari quidem sperandus est, qui quod in alium vitium reprehendit, in eo ipse deprehenditur.

III. Paulus Cornutus Lib. IV. *respon. moral. quæst. xlviii.* plurima ex Patribus, & maxime ex D. Thoma congerit adversus eos qui id imitantur in quo alios oburgant, & videtur in ea esse sententia quod flos iustus correctio congruat. Ut rem aliquantulum ambigam aperiamus, feceramus ea que magis expediunt, ab his que absolute sunt necessaria.

IV. Dico primum, summopere expediens esse, & ad correctionis profectum quodammodo necessario requiri, ut oburgator talis sit quem cum delineat Cicero, Bassilius in *Regulis brevibus interrogat.* 164. Augustinus Lib. II. de *serm. Domini in monte cap. xxx.* ceterique Patres. Istuc quoque spegant Scripturæ sanctæ. Qui sine peccato esse usum, primus in illam lapidem mittat: Ioan. vii. & ad Rom. ii. In quo alium indicas, te

ipsum condemnas: & Matth. vii. *Hypocritæ, elice primum trabem de oculo tuo; & tunc videbis elicere festucam de oculo fratris tui:* & illud Lucæ iv. *Medice cura te ipsum.* Plurima alia similia passim sunt in novo, tum in veteri testamento occurrent. Quibus in locis ab officio correctionis arceri videntur peccatores. Germanus tamen tum Scripturam, tum Patrum sensus est, quod peccatores minus apti sunt huic muneri. Siquidem caritas, humilitas, mansuetudo, prudentia, atque virtutes requiruntur, ut quis a peccati servitute eripere valeat fratrem delinquentem. Peccatores ut plurimum odio, superbia, fastuque periti, sunt aliorum oburgatores. Quapropter invidiam, odium, ceteraque pravas affectiones concitant, nedum peccata impediunt. Hæc absolute vera sunt.

V. Dico tamen secundo, peccatores minime a præcepto correctionis immunes esse, sed eodem teneri. Neque enim peccator omnino & absolute impedit quominus oburgator fieri cum profectu valeat. Audiamus Angeli-cum 2. 2. quæst. xxxiii. art. 5. *Correctio delinquentis pertinet ad aliquem, in quantum viget in eo iudicium rationis. Peccator autem non tollit totum bonum nature, quia remaneat in peccante aliquid de recto iudicio rationis: & secundum hoc potest sibi competeri in subditis delictum arguere. Sed tamen per peccatum præcedens impedimentum quoddam affertur correctioni propter tria. Primo quidem quia ex peccato præcedenti indigne redditur ut alium corrigat; & præcipue si minus peccatum commisit, unde non est dignus ut alium corrigat de minori peccato...* Secundo redditur indebita correctio propter scandalum quod sequitur ex correctione, si peccator corripientis sit manifestum: quia videtur quod ille qui corrigit, non corrigit ex caritate, sed magis ad ostentationem... Tercio modo propter superbiam corripientis, in quantum scilicet aliquis propria peccata parcipiens, seipsum proximo peccata in corde suo, peccata eius ausus in scortitate diiudicans, ac si ipse esset iustus... Ex his ergo patet quod si peccator cum humilitate corripit delinquentem, non peccat, nec sibi meram condemnationem acquirit; licet per hoc vel in conscientia fratris, vel saltem sua pro peccato præterito condemnabilis esse ostendat. Hinc colligitur, neminem propter peccatum a præcepto correctionis excusari: quia quique potest, subdit Angelicus in IV. dist. xix. quæst. 1. art. 1. quæstione. 2. ad 2. peccatum dimittere, vel officium resignare; aut etiam humiliter peccatum suum recognoscens,

scens, alium admonere rogando: & tunc non peccat. Quam responsum præbent communiter antiquiores gravissimi Theologi D. Antoninus II. *Part. tit. ix. cap. vi. §. 3.* Richardus in IV. dist. xix. art. 2. quæstione. 2. ad 1. D. Bonaventura *ibidem* dub. 4. Sylvest. *verbi.* Correctio quæst. xxi. Peccatorum ergo est, antequam aliorum criminum oburgatores evadant, propria detestari crimina, & magna animi abiectione aliorum vicia increpare, vel delinquentem fratrem rogando admonere. Nisi enim prius semetipsum serio increpaverit, vitioque subtraxerit, difficile alios corrigendo, regulas clementiæ, & mansuetudinis servabit, honestoque sine movebitur.

VI. Non negaverim tamen quandoque peccatorum aliquos, sola naturali prudentia præditos, plus æstus, perspicacis, & efficacie habere ad excusandum peccati odium, quam habent iustorum non pauci, quod illis donis nature ad persequendum careant. Quænammodum ergo peccator elemosinam corporalem erogare valet, quæ ad peccatorum remissionem esse disponat; sic elemosinam exercere potest spiritualem naturali caritate, & clementia ductus, quæ & seipsum, & proximum ad eluenda crimina provocet, & inducat. Nemo ergo dixerit peccatorem corrigendo fratrem peccare, nisi superbia, odio, invidia, aliisque simili pravitate motus, correctionis peragat officium.

VII. Quæst. II. *Utrum Prelati ecclesiastici peccato polluti peccent subditos corripientes peccatores?* Resp. Correctio Prelatorum iudicialis est, non fraterna, dum vi officii eam præstat. Sylvest. *verbi.* Correctio cum Petro Palano adimat. Gestantia opinio communis est, & mihi quæ probabilior, quoniam non est unde evincamus, statim gratie recurri eo qui ius dicere, actumque iudicalem exercere debeat. Et ad hoc quod attinet, Sylvestri sententiam reputo falsam. Nec enim dicere potest, ut contendit Sylvest. Prelatum victum idcirco peccare, quia actum iustitiae exercet in statu peccati mortalis. Sed veram Autoris huius existimo opinionem hoc in sensu, quod Prelatus, quovis in peccato mortali versatur, ineptus est ad peragendum officium suum vel propter scandalum quod ingerit oburgator, facta a superiore criminolo; vel quod frustraneæ esse eiusmodi correctiones solent. Quamobrem aut abdicare se magistratum, & dignitate, aut componere mores suos, atque impedimenta removere, que obstant recte, mihi quæ administrationi propriæ dignitati, Prelati alicui sunt. Quasi quidem ra-

tione superiores ex iustitia subditorum criminibus oburgare tenentur, eadem devincuntur ut aptos efficiere ut digne, quatenus fieri potest, munus obire suum valeant. Sententia sic explicata communis est; nec video quod revocari in discri-men possit.

VIII. Quæst. III. *Utrum homines privati tenentur propria emendare vitia, ut digne alios corrigere valeant in extrema necessitate?* Resp. Indicatum iam antea est, peccatores non posse abique novo peccato in vitis deliberare persistere, ob præceptum quo urgebatur sese in Deum convertere, propriæ ætternitatis consulere. Sed, hac nulla opinione, in presentia queritur, utrum singulis fratrum correctionis penagende debeat homo privatus & vitis emicare. Distinguntur Andros. Si ut alium ad peccandum tuo exemplo, aut sua facie induxerit, lege te ligatum voluit ad mores tuos reformandos, ut fratrem tui causâ lapsum recuperare valeas, etiam si necessitas extrema non sit. E contrario a lege penitendi te exsolvit, necessitate extrema sublata. Immo P. Caltraplaus *trac. vi. disp. iii. punct. 6. num. 6.* etiam urgente necessitate extrema, nullum tibi incumbere onus contendit. Adfirmant vero communis alii. Vix occurrere casus propositæ questionis potest. Qui enim in extrema lucta constitutus, divine vindictæ timore non excitatur ad detestanda crimina; quid ei proderit sanctitas corripientis? Vix enim, per me licet, accidere potest ut Christianus boni proximi, de quo nunc sermo est, nolit ad mortem se respice frugem, nisi aliena corripientis, & hortantis innocentia præcesserit. Verum, ut paucis rem expediamus, si eventus occurreret, corrector emendationis præcepto fieret obnoxius.

IX. Quæst. IV. *Utrum Concionatores verbum Dei & successu emittentes, & vitia increpantes gravi culpa infici, mortali peccati?* Resp. Ex his que diximus ante de Prelatis iudicalem correctionem in peccato exercentibus, patet responso ad propositam questionem. Quamvis enim divine veritatis explicatio, ex officio potissimum peracta, adhuc sacra sit; tamen non eundem sanctitatis est ac sacrae functionis, quorum administratio in peccato mortali facta, sacrilegio minuitur inficit. Quare si ministeriis qualitas sola inspectetur, non videtur tantum prætere dignitatis, sanctitatisque, ut nequeat Concionator malitia gravi maculatus, illo sine nova culpaungi. Profanationem tamen quandam committere, & inter venialia gravia perpetrare culpam Concionatorem hunc, nemine

infectis ire poterit. Hæc dicta sint, rei natura spectata. Ceterum ad proximum quod attinet, lectorum iudicio submitto sententiam Caietani, Navarii, Paludani, Sylvestri, aliorumque assensum, res ipsa peccata mortaliter Concionatorum qui sanctum Dei verbum pollutum mortaliter laesi & suggestu fidei populo explicat. Nihil ego hæc de re desinio. Quoniam, ubi de mortali peccato questio agitur, nisi veritas pateat, suspendere iudicium soleo. Rationem quam citati Auctores adducunt, refero, quæ eiusmodi est. Tamen officium Concionatoris non sit adeo facile, ut minister culpe reus illo fungens vitalis actionis sacrilegium contrahat; nihilominus peccat Concionator, quod impedimentum grave ex se opponat divinæ predicationis profectui. Plurimum Concionatoris sanctitatem conducere ad uberius colligendam divinæ mentis mensuram, nemo est qui negare audeat. Porro quilibet minister, maxime sacer, removere astringitur ex omnia quæ rectam, utilemque sui officii administrationem impediunt: quin illius magnopere interest eis se infundere virtutibus, & taliter sese disponere, ut, quoad fieri possit, peccatorum corda emoliat, tenebras dissipet, atque pro virili impeditur de Dei verbum sua pravitare sterile evadat, profectusque vacuum.

X. Obiciunt Salmanticenses tract. xxi. cap. vii. punct. 4. §. 2. num. 36. Poenitentia non est natura sua medium ad correctionem ordinatum, vel ad summum medium est extraordinarium. Sed nemo tenetur extraordinariam facultatem acquirere, ut indigentia, extrema necessitate ablata, subveniat. Ergo neque astringitur quis poenitere de peccato, ut correctione sua subveniat necessitati spirituali proximi, esse cognoscatur, si de suo peccato poenitatur, correctionem præstetum. Hæc ultima verba, ut ego quidem arbitror, nimiam mihi videntur præstare laxitatem. Aliorum tamen est iudicium. Pro hac opinione referunt Suarez, Villalobos, Dianam, Palaum, aliosque.

XI. Resp. Tamen poenitentia non sit generis sui remedium ad correctionem ordinatum, inde tamen inferri minime potest, liberum a lege poenitentis Concionatorem esse, dum illum pergit ministerium. Cum morum questiones resolvuntur, omnia simul, non separata, expendenda sunt quæ ad controversiam dirimendam attinent. Argumentum ad summum evincit, quemlibet privatum peccatorem præcepto poenitentis subiectum non esse, cum alterum corrigit; nihil vero vel tantillum probat ab hac lege solum esse Concionatorem, qui ex officio sacrum agit

magisterium in populum christianum. Consecratur simul ministerii altitudo, & sanctitas, quæ in ipso ministerio elucet, quæque in Concionatore, ut digne fungatur officio, requiritur; debitum item quod astringitur Concionator auferendi obacula, in sane peccata sunt, quæ fructum omnem suæ predicationis impediunt. Ex quibus omnibus satis clare apparet flagitium Concionatoris qui scelerum plenus suggestum ascendit, ut aliorum peccata reprehendat, & obiurgat, ac sacrosancta mysteria referat. Nec est quod opponas, non nunquam sceleratos divini verbi ministros, inveteratos, perveracisque peccatores ad meliorem revocasse frugem, contritionemque adeo ferventem in fidelem accendisse, ut in alios mutaverint. Vera sint hæc omnia. Nihil repugno. Malorum opera Concionatorum uti legem posse, ut hæc, & meliora moliantur, nemo nescit. At quid hæc valent ad evincendum, solum Concionatorem esse a lege eluendi propria crimina, ut impedimenta removeat sui officii, ut aptum se reddat ad suas præstandas partes, ut sancta sanctæ tractare valeat? Nihil profecto. Consilium ergo sententia nostra, omnibus inspectis circumstantiis, quidquid sit, cum res absolute, & a circumstantiis præcisa disputatur.

XII. Quæst. V. Debet ne Concionatores publica peccata corrigere, tametsi nullum fructum sperent? Resp. Nihil prævidetur ex correctione maius futurum malum, tenetur: quia non privata, sed publice persone manus sustinent. Eo vel magis quod nemo se certo potest, an vacuum prolixum futurum sit Dei verbum. Quin omnes tenentur, data opportunitate, corrigere publicos usurarios, meretrices, aliosque iniquitatis publicos profectores. Neque adeo facile desperandum de divina misericordia, ut facilis sit a præcepto peragenda correctio eximas.

XIII. Quæst. VI. Tenentur ne subditi Prelatos suos corrigere? Resp. Admittat D. Thomas, rationemque promittit 2. 2. q. xxxiii. art. 4. Correctio, cum actus sit caritatis, ad eos omnes se extendit quos caritate prolequi debemus. Sed caritatis præcepto urgeatur Prelatos diligere. Ergo & corrigere, cum indigent. Peculiares tamen conditiones hanc subditorum in Prelatos correctionem comitari debent, ut virtutis actus evadat. Sed quia, subdit Angelicus, actus virtuosus debet esse moderatus debitis circumstantiis, ideo in correctione qua subditi corrigunt Prelatos, debet modus congruus adhiberi, ut scilicet non cum protervis, & duritia, sed cum mansuetudine,

& reverentia corrigantur. Unde Apostolus dicit 1. Timoth. ii. Seditionem ne increpaveris, sed obsecra ut patrem.

XIV. Quæst. VII. Qui sunt superiores qui ad correctionem speciali iure tenentur? Resp. Prelati subditi, parentes filios, domini famulos, mariti uxores, tutores pupillos, Parochos omnes, Confessarii penitentes, curatores minores corrigere peculiari iure astringuntur. Urnum hæc maior obligatio sit ex caritate, vel ex iustitia, non aia est Doctorum lenitas. Probabilior ea mihi est quæ defendit, iustitiam lege dominicos superiores esse ad subditorum correctionem. Caritas namque omnes indiscriminatim astringit. Superiores præter communem caritatis obligationem, ratione officii, & dignitatis quam sustinent, aliud peculiare opus subeunt. Quæ autem vi officii prelati tenentur, ea ex iustitia, non caritate lege proficiuntur.

XV. Quæst. VIII. Hæc maior superiorum obligatio efficit ne ut in mores subditorum inquirere debeant? Resp. Duplicem correctionem peragere Prelati tenentur: alteram iudicalem, fratrem alteram. Convenit inter Theologos debito inquirendi in subditorum vitam, moreque obstringi superiores, cum pro tribunali conspiciere subditos velint. Vi quippe officii superiores omnes eam debent diligentiam, operamque adhibere qua opus est ut exacte sum minus exerceant, summumque pensant solvant. Ad hoc autem inquisitionem in subditorum vitam frequenter necessaria est. Quare si seipsi id peragere nequeant, exploratorum opera uti possunt, & lepius debent. Quomodomodum enim pastor canes alit, ut ad gregis custodiam latent; sic Pastorem spirituum suorum habere speculatores, delatoresque convenit. In id tamen intento animo incumbere Prelati debent, ut ad officium aliud viros prudentia, zelo, & caritate predictos seleant, odio, & invidia omnino vacuos. Ad hanc itidem diligentiam adhibendam tenentur vi præcepti correctionis fraternæ. Quæ liquidem ratione qui diuiores sunt, uberiorerogare elemosinas indigentibus debent; eadem pariter astringuntur parentes, Prelati, & ceteri superiores maiorem prelati operam, uberiorique spirituale subsidium subditi suis, cum in hunc finem abundantiores divitiæ, nimirum amplior potestas, potentior auctoritas, vitæque efficacior, & plura alia illis collata sint, quæ securus ad fructum correctionis obtingendum viam parant. Hæc omnia docet Angelicus 2. 2. quæst. xxxiii. art. 2. ad 4. Illud quod debetur alicui determinata,

& certa persona, siue sit bonum corporale, siue spirituale, oportet quod ei impendamus, non expectantes, quod nobis occurrat, sed debitum sollicitudinem habentes ut eum inquiramus. Unde sicut ille qui debet pecuniam credituri, debet eum requirere, cum tempus fuerit, ut ei debitum reddat; ita qui habet specialiter curam alicuius, debet querere ad hoc quod eum corrigat de peccato. Sed illa beneficia quæ non debentur certa persone, sed communiter omnibus proximis, siue sint corporalia, siue spiritualia, non oportet nos querere quibus impendamus, sed sufficit quod impendamus eis qui nobis occurrunt. Quibus ultimis verbis docet prelatam inquisitionem licitam minime subditis esse. Hæc omnia communia sunt.

XVI. Executio eorum quæ dicta sunt, non levem affert difficultatem, videlicet cui vix inhærere, quibus uti regulis Prelati debeant, ne ad alterutrum extremorum aut sollicitudinis, aut severioris diligentie declinent. Plures præstere Doctores solent regulas ad quas animus intendere Prelati debeant. Verum, nisi ipsi sint peculiari acuminis, & dexteritate præditi, nisi iugis precibus Deo fundant ad ascensionem divinum lumen, cetera vix proficiunt.

XVII. Prima regula est. Cum Prelatus ipse lustrare loca valet, in quibus delinquere subditi solent, non debet aliorum uti ministerio. Eius quippe presentia multum roboris habet, & efficaciam ad contrahendos, atque in ordinem redigendos subditos. Prelatorum aspectus ob quamdam intimam dignitatem investigat, vixque occultat, tali robore, & timore subditos perfundit, ut facilitate se contineant, vitentque delinquendi occasiones. Secunda, ut in exploratores eos minime admittant Prelati qui naturali levitate, & curiositate ad aliena scrutanda crimina feruntur; sed viros graves, beneque moratos ad id muneri eligant. Tertia. Summoque cavere debent Prelati ne nimium morosi, & suspiciosi sint. Nisi quippe gravius subditi quam superior retriçit, & diducens, qui ob levissimas coniecturas facillime malum suspicatur. Magis congruit bono communi aliqua crimina illius fingere diligentiam, quam nimia suspitione, & severiori perquisitione subditi molestant. Eiusmodi quippe Prelati omnia perturbant, odia in se concitant, vel saltem quamlibet piam affectionem extrinquant, dissidia ferunt, indignoque præfectura seles constituunt. Verum de hoc plura alibi.

CAPUT III.

*De tribus conditionibus necessariis ut correctio
præceptum obliget. Sunt autem spes profectus,
temporis opportunitas, & commoditas.*

I. AD quatuor revocari diximus cap. 1.
conditiones quæ requiruntur ut quis
exequi præceptum fraternæ correctionis teneatur.
De cognitione docti, quæ correctionem
antecedere debet, dictum est satis. Aliarum
nunc examen instituitur; & primum de spe
profectus, quam quis concipere debet, priusquam
correctionis officium suscipiat.

II. Quæst. I. *Certum ne, an probabilem
concipere spem profectus debet ille qui alterum
corrigere studet?* Resp. Distinguida est
correctio iudicialis a correctione fraterna. Illa,
cum bonum commune spectet, non est
omittenda, etiam si nulla sit spes emendationis
illius qui corrigendus est. Custodia quippe
publicæ utilitatis, atque tranquillitatis est
finis iudicialis correctionis. Sic docet Angelicus
2. 2. q. 93. art. 6. ubi post doctrinam
quæ attinet ad hanc correctionem iudicialem,
quæ superioribus tantummodo convenit,
sermonem instituit de correctione fraterna,
quæ, sublata profectus fiducia, negligenda
est. Cessante namque sine unico præcepti,
corrit præceptum ipsum. Finis porro
unicus correctionis fraternæ est delinquentis
emendatio: si hæc desit, deficit præceptum
ipsum necesse est. Hæc sunt Angelici verba:
*Alia vero est correctio fraterna, cuius finis est
emendatio delinquentis, non habens effectum
nem, sed simplicem admonitionem. Et ideo
non probabiliter estimatur quod peccator ad
monitionem non recipiat, sed ad peiora labatur;
est ad huiusmodi correctione desistendum;
quia ea quæ sunt ad finem, debent regulari
secundum quod exigit ratio finis.*

III. Convenit ergo inter omnes, concipiendum
esse de corripiendi hominis emendatione
spem, ut præceptum obliget. Difficultas
potius in eo sita videtur, quænam spes requi-
ratur, probabilis ne, an certa. Verum & in
hoc communiter Theologi conveniunt, non
requiri certam, sed probabilem satis esse. Si
certa necessaria foret, nunquam præceptum
correctionis obligaret. Vix enim fieri posset
ut hac certitudo habeatur, cum ab alterius
voluntate pendeat soli Deo nota. Sufficit ergo
probabilis spes emendationis.

IV. Quæst. II. *Peccant ne frequenter ho-
mines ob fraternæ correctionis omissionem?*
Resp. Ut ego quidem arbitror, persequen-

ter delinquitur in hoc præceptum, potissimum
ob hoc quod nimium diffidamus de fratri
emendatione. Minus est quam pugnantia
homines eloquantur, ut legis inquit quocum-
modo exequantur. Modo omnium saltem
sperandam fore prædicant, ut peccantium a-
nimos erigant. Modo illorum contumaciam,
oblationem, indocilitatemque obiciunt,
ut a correctionis debito sese liberent. Bene
iudicandum de omnibus exaggerant, ut libe-
rius ipsi peccare possint. Desperatam peccan-
tium emendationem asserunt, ut ostendant
nullum esse correctioni locum.

V. Dicendum ergo, non diffidendum de
peccatorum emendatione, nisi gravia occurrant
momenta. Rams est delinquentium fructus,
non tam ob illorum malitiam, quam
ob corruptum defectum. Desunt quippe qui
aut velint absolute corrigere, aut qui sint
caritate, prudentia, veroque zelo præditi.
Non itaque sibi illudant homines, existimantes
se facile immunes a correctionis onere, eo
quod non sit spes profectus. Nam, ut ad-
vertunt vel ipsi benigniores Theologi, vide-
mus plures ad meliorem frugem vi fraternæ
correctionis redactos, quorum nulla, aut exi-
gua spes apparebat emendationis. Interea est,
& mutabilis hominum voluntas; ideo concipi-
enda est eiudem in Deum conversionis fi-
ducia. Late, ac erudite de mote Augustinus
assignat causas cur homines negligant cor-
rectionis officium, Lib. I. de civ. Dei cap. ix.
*Plerumque enim ab eis docendis, admonendis,
aliquando etiam obiurgandis, & corripiendis
male dissimulantur: vel cum laboris piget, vel
cum eis eorum coram verecundantur offensus
vel cum eorum inimicitias devitant, ne im-
pediant, & necant in istis temporalibus re-
bus.* Quæ hæc sunt dicta sunt, docent commu-
niter Theologi. Suarez disp. viii. sect. 3.
Bañez 2. 2. quæst. xxxiii. art. 2. dub. 4.
concl. 4. Prado cap. xiv. quæst. iii. §. 2.
Castropalaus disp. iii. punct. 5. Salmanticenses
tract. ii. cap. vii. punct. 4. §. 3.
num. 66. & alii plures.

VI. Obiicies. Confessarius corrigere tene-
tur penitentem laborantem invincibili igno-
rantia, etiam si nullam concipiat emendationis
spem. Conclonatores itidem non debent, quam-
vis prævideant, multorum turbationem &
murmura. Non ergo necesse est spem concipi-
pere de corrigendorum profectu, ut præcep-
tum obliget.

VII. Resp. Confessarii, cum sint peni-
tentium iudices, ratione officii obstringun-
tur

tur obiurgare, & corrigere illos. Actum quippe,
seu correctionem iudicalem exercent.
Idem de Conclonatoribus dicendum: qui etiam
iam timent aliquorum ruinam, non pro-
pterea a prædicanda veritate abstinere debent.
Bonum quippe commune, quod publica ve-
ritatis explanatio spectat, præferri privatorum
damno debet.

VIII. Quæst. III. *Quando prima correctio
non obtinet effectum, repetenda ne est secun-
da, & tertia?* Resp. Quidam asserunt repe-
tendam esse correctionem ad tertiam usque,
si prima, aut secunda non proficit; non ta-
men adiciendam esse quartam; contendunt
enim trina correctione totum exhauriri cor-
rectionis mandatum. Alii quartam repeten-
dam docent. Sed, his missis, dicendum to-
ties intendendam correctionem esse, quoties
circumstantiis expensis, spes emendationis at-
fuerit. Verbum Dei semini comparatur,
quod non illico fructum parit; sed diu sub
terra latitat. Quoties consilia, admonitiones,
piæque adhortationes in profundo humani
cordis sinu plures dilatescunt annos, & im-
provisò occulta illa semina uberem producant
messum? Exempla innumera historiae perhi-
bent. Revertenda igitur sunt peccatorum la-
tera, istiusque repetendi, usquequod circum-
stantiæ sinunt.

IX. Quæst. IV. *Si dubius sis de correctio-
nis eventu, astringeris ne illum omittere?* Resp.
Omissis variis Auditorum placitis, quæ vero-
similiora sunt, indicantur. Si æque de profectu,
ac de nocumento times, omittenda correctio
est. Nocumenti nomine non maiorem,
non turbationem, non tristiciam hominis eru-
dientem intelligimus; sed novum peccatum.
Ratio est, quia imprudenter agit qui dubius
se operationi morali committit. Si dubitas
de profectu, nihil vero times de nocumento:
fungi officio tu debes. Applicanda si-
quidem medicina est, siue corporalis, siue
spiritualis, quam certo credis non nocituram;
tamen si dubites an sit profutura. Quis abiti-
neret ab alea iacienda, si certo se crederet a
damno indemnem, quamvis anceps de lucro
esset? Tandem in extrema necessitate, cum
inflat morris articulus, peragenda correctio
est, etiam si dubitetur profutura ne sit, an
nocitura. Quoniam nocumentum quod ex
omissione correctionis sequitur, iustum est,
& irreparabile, nimirum damnatio æterna.
Dubium vero malum quod consequi correctio-
nem timeat, abunde compenlati videtur spe
salutis æternæ, & remedio peccati præsentis,
quod correctione aboleri tentatur. Ita com-

munitur Theologi docent. Hæc omnia ta-
men a pluribus pendit circumstantiis, quæ
explicari nequeunt.

X. Quæst. V. *Differri ne licite correctio
potest, ut opportuno tempore peragatur?*
Resp. Tertia conditio, quæ comitari cor-
rectionem debet, est temporis opportunitas.
Quare non solum potest, sed debet correctio
differri, dum, expensis circumstantiis, exi-
stimatur utilior proximo futura alio tempore.
Ratio est, quia finis correctionis fraternæ est
salus spiritualis proximi. Eo igitur tempore
peragenda est quod opportunus huic assequen-
do fini prudenter creditur.

XI. Quid, si times tempore medio delin-
quentem lapsurum in alia crimina? Sanchez
Tom. II. Confil. Lib. VI. cap. 11. dub. 1.
num. 7. tunc non esse differendam docet.
Oppositum sustinet Castropalaus, & alii. At
non video cur super hoc disputari debeat. Si
enim tempus præles oportunitatem non indi-
cat, necessario in futurum differri correctio
debet, ut omnes fatentur. Nam si inoppor-
tuno tempore fieret, in novum fortassis pec-
catum infirmus homo coniceretur. Nunquam
ergo tempore inopportuno facienda correctio
est, etiam si corrigendus lapsurus prævideatur
in novum peccatum. Tunc enim peccaret
ille solus. Ipse vero peccas, si inopportuno
tempore fratrem corrigas, atque ita ad pec-
candum inducas.

XII. Dominicus Soto de regen. sic. memb.
3. quæst. 11. inquit, utrum expediat inter-
dum hominem permittere in peiora probati
crimina, ut ignominia perflus facilius resi-
picat? Adfirmat, si reipia speretur facilius,
& constantior emendatio: quoniam cum cor-
rectio tota sit propter spirituale proximi
utilitatem, peragenda est eo modo quo uti-
lior proximo existimatur. Animadvertit ille
bisariam Deum peccata perire. Uno mo-
do in priorem criminum penam: qua ratio-
ne in reprobam sententiam gentes tradidit, ut
Apostolus ait Rom. 1. Hac via nunquam
nobis licet ea mala permittere quæ possumus
evitare: hæc quippe poena ad nos minime
attinet homines plectere. Alio modo Deus
peccata permittit, ut cautius homo vivat,
ut fortasse Petri lapsum permittit. Confirmat
hoc arguta interpretatio in illud Eccl. xii.
*Melior est iniquitas viri (videlicet hominis
prudens, fortis, strenuus) quam mulier
(id est homo leviculus, ignavus, & impru-
dens) beneficiens: quia ille ex peccato cautus
servituteque resurgit, & constantius
licitam percurrit virtutis; hic vero ex quo-*

ram-

mundam bonorum operum complacentia, muliebri vanitate tumidus, gravius cadit. Hac ratione licitum nobis ille vultu permittere delinquentem ad tempus in peiora probati, cum inde prudenter colligimus, cautiorem cum resurrectione fore.

XIII. Quæst. VI. *Urget ne peccatum correctionis, cum prævidetur ab alio faciendum?* Resp. Liber minime est a correctionis præcepto, quia alii sunt qui possunt corrigere: quoniam quicquid hæc ratione posset se oneri præcepti subducere, & frater delinquentem spirituali subsidio inter correctorum abundantiam destitutus periret. Tunc solum ab obligatione exemptus esses, cum certo moraliter scires reapse delinquentem ab altero corrigendum fore. Sed perpendendum tum etiam esset, quinam efficacius correctionem præstare possent. Quippe improbabilius credis alterum maiori capacitate prædictum esse ad corrigendum errantem, puta quod potentior in sermone sit, aut maioris auctoritatis, vel quod amicus fit delinquentis fratris, adeoque facilius ab illo quam ab alio correctionis medicinam suscipiat; tunc abstinere a correctione poteris; tunc, si tu his prærogativis ornatus sis.

XIV. Quæst. VII. *Quandonam omisso fraternæ correctionis mortalis est, aut venialis?* Resp. Excutienda hic esset postrema conditio, videlicet ut correctio commode fiat. Verum quæ super hac conditione ingerere difficultatem possent, iam discussimus supra diss. 5. cap. v. Ne ergo actum agamus, consule quæ ibi dicta sunt. Ad propositam questionem, quamquam plura dicenda essent ut plena haberetur responsio, tamen, quia vix prædignitate satisfieri potest, ea tantummodo illic tranſcribam quæ docet Angelicus 2. 2. quæst. xxx. art. 2. ad 3. *Correctio fraterna tripliciter omitti potest. Uno quidem modo meritorie, quando ex caritate aliquis correctionem mittit. Dicit enim Augustinus in l. de civ. Dei cap. ix. „Si propterea quisque obiurgans, & corrigendis male agentibus parcat, quia opportunum tempus inquirat, vel eisdem ipsis metuat, ne deteriores vel hoc efficiantur, vel ad bonam vitam, & piam erudiendo impiant alios infirmos, & premant, atque avertant a fide; non videtur esse cupiditatis occasio, sed consilium caritatis. Alio modo prætermittitur fraterna correctio cum peccato mortali, quando scilicet formatur iudicium vulgi, & carnis execratio, sed peremptio; dum tamen hæc ita dominantur in animo, quod fraternæ caritati præponantur. & hoc videtur contingere quando*

aliquis probabiliter præsumit de aliquo delincente quod posset cum a peccato retrahere; & tamen propter timorem, vel cupiditatem prætermittit. Tercio modo huiusmodi omisso est peccatum veniale, quando timor, & cupiditas tardiores faciunt hominem ad corrigenda delicta fratris; non tamen ita quod si constaret quod fratrem posset a peccato retrahere, propter timorem, vel cupiditatem contritus; quibus in animo suo præcipit caritatem fraternam. Et hoc modo quandoque viri sancti negligunt corrigere delinquentes.

XV. Ex hac D. Thomæ doctrina consuequi videtur, quemque cum vitæ lætæ neri ad corrigendum fratrem; quod non leuem ingerit difficultatem. Dominicus Soto de sec. reg. memb. 11. quæst. 11. concl. 6. late iuxta ac doctè hanc veritatē difficultatem. Docet primo, hominem privatum non aliter quam cum dispensio vitæ corrigere errantem fratrem, quando correctio non est ei absolute necessaria: quoniam in hoc casu non posponit vitæ propriæ caritatem proximis, quia tunc vitæ corporalis non est absolute necessaria ad salutem spiritualem assequendam. Potest quidem peccator semetipsum corrigere, & divine gratiæ auxilio in tuto animam suam ponere. Secundo statuit corrigendum esse proximum in extrema necessitate constitutum, etiam cum vitæ dispensio. Et hæc videtur mens D. Thomæ, prout etiam colligitur ex 9. xxvi. art. 5. ubi ad 3. inquit: *Et ideo non est de necessitate caritatis quod homo proprium corpus exponat pro salute proximi, nisi in casu quo teneretur eius saluti providere. Tenemur autem proximi saluti providere cum vitæ dispensio, dum hic extrema laborat necessitate; secus autem, si gravem tantum patitur egestatem; nisi ex iustitia ratione officit, ut superiores, ad id tenemur.*

XVI. Rogabis, quinam sint istius extreme necessitatis casus? Aliqui negant similes casus occurrere posse, quod falsum. Proterius. Laudatus Soto designat quem qui laboraret ignorantia vincibili alicuius veritatis necessaria ad salutem, & descenderet qui illum docerent. Aliud exemplum occurrat in heretico, qui falsa dogmata evangelicæ Catholicæ pervertendo. Plura alia indicavimus diss. v. cap. v.

CAPUT V.

De ordine quem in correctione fraternæ servandum Christus Dominus præscripsit.

I. **O** Rdo in fraternæ correctione servandus habetur Matth. xviii. his verbis conceptus: *Si peccaverit in te frater tuus, vade, & corripe eum inter te & ipsum solum. Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum. Si autem te non audierit, adhibe tecum adhuc unum, vel duos, ut in ore duorum, vel trium testium stet omne verbum. Quod si non audierit eos, sit ecclesie. Si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus, & Publicanus.* Trix hic servanda præcipiuntur. Primum, ut secreto frater corrigatur. Secundum, ut, si secretæ admonitio inutilis fuerit, unus & alter adhibeatur testis. Tertium, ut superiori denuntietur qui nihil ex secretis correctione etiam testibus munus proficiat. Quod si Ecclesiam non audierit, seu si superiorum iudicium neglexerit: tunc penarum severitate plectatur, & veluti membrum recisum a corpore, loco Ethnicis, & Publicanis tibi sit.

II. Quæst. I. *An hic ordo sit a Christo Domino sub præcepto, vel sub consilio præscriptus?* Resp. Solius consilii esse hunc ordinem, non præcepti, contendunt plures. D. Bonaventura in cap. xix. Lucæ, Bernardinus de Arenvalo laudatus a Bannez tract. de correct. frat. Salmeron. Tom. II. in Evangel. tract. xviii. Maldonatus in cap. xiii. Matth. n. 15. Petrus Hurtado de Mendoza in 2. 2. disput. cxviii. §. 207. Hæc opinio prolixius improbabilis est, & falsa.

III. Communis Theologorum sententia est, præstatum ordinem sub præcepto imponi a Christo Domino nobis esse. Rationem assignat D. Thomas 2. 2. quæst. xxxiii. art. 7. *Quædam peccata sunt quæ solum sunt in malum peccantis, & eius in quem peccatur, vel quia a peccato solum leditur, vel saltem ex sola notitia; & tunc ad hoc solum referendum est, ut fratri peccanti subveniatur. Et sicut medicus corporalis sanitatem aegro conferi, si potest, sine alicuius membri abscissione; si autem non potest, abscindit membrum minus necessarium, ut vita totius conservetur: ita etiam ille qui subdit emendationi fratris, debet, si potest, sic emendare fratrem quantum ad conscientiam, ut fama eius conservetur: quæ quidem est utilis. Primo quidem ipsi peccanti, non solum in temporalibus, in quibus quantum ad multa homo patitur detrimentum, amissa fama; sed etiam quantum ad spiritua-*

lia, quia præ timore infamiae multi a peccato retrahuntur. Unde quando frater infamatus conspicitur, irreverenter peccant. Unde Hieronymus divi: Corripiendus est soror fratris, ne si semel pudorem, vel verecundiam amiserit, permaneat in peccato. Secundo debet conservari fama fratris peccantis: tum quia, uno infamato, alii infamantur, secundum illud Augustini in epist. ad plebem Hippone. Cum de aliquibus qui sanctum nomen profitentur, aliqui criminis, vel falsi sonuerit, vel veritatem, instant, fatigant, ut de omnibus hoc credatur: tum etiam quia ex peccato minus publico alii provocantur ad peccandum. Sed quia conscientia preferenda est famæ, voluit Dominus ut saltem cum dispensio famæ fratris conscientia per publicam denuntiationem a peccato liberetur. Unde patet, de necessitate præcepti esse quod secretæ admonitioni publicam denuntiationem præcedat. Offendit Angelicus, quam sit iuri naturæ consentaneus ordo quem in fraternæ peragenda correctione servandum Christus iubet. Nam primum ordo ille salutem æternam, quæ bonum supremum est, spectat: deinde famam peccantis custodit, quæ est bonum ordinis inferioris. Quod si hæc in totum servari nequeat; saltem, quoad fieri potest, parce ledatur. Non advocetur testes, si prolixa privata admonitio: si testes adhibendi fuerint, non vocentur duo, si unus sufficiat. En quam bene nature ordini evangelicus concinat ordo.

IV. Obicies. Eiusmodi ordo inutilis, ac perniciosus Republicæ est, cuius interit nosse malos. Ordo autem iste eo tendit ut peccata occultet. Resp. Si hæc vera forent, nec sub consilio eaderet ordo iste, nec dum sub præcepto. Non potest reputari Republicæ infestus ordo, si crimina, quæ bono publico nociva sunt, illico plectenda præcipiunt. Non vult occultari crimina, sed precipit ut occulte crimina tollantur, ne in publicum virus effundantur, & societatem inficiant. Sed quid diutius immoror in repellenda blasphemia?

V. Quæstio II. *Utrum necesse sit semper observari ordinem hunc?* Resp. Præceptum ordinis illius adfirmans est, quod, quemadmodum cetera præcepta eiusdem generis, pro semper non obligat, sed iuxta circumstantiarum diversitatem obligationem imponit. Spectandum itaque est criminum genus, & peccantium indoles. Si peccatum publicum fuerit, aut damnum terro infert, aut communitati noxium, ordine prætermisso, superiori referendum est. Si nulla sit ex occulta admonitione concipienda fructus fidei pro-

pter peccantis contumaciam privatam, pariter ordinis preceptum non urget.

VI. Quæst. III. *Obligat ne ordinis servandi præceptum, cum exiguatur securus Prælatum correcturum fore delinquentem?* Resp. Nullam est penes Theologos diffidit, quod ordo servandus sit, & premittenda ocula correctio, si creditur æque profutura correctio facta per Prælatum ac per privatam personam: quia in hoc casu nulla est pervertendi evangelicæ ordinis necessitas. Peccaret ergo contra caritatem, & iustitiam qui per suus suam correctionem factam aut omnino fecerit, aut coram testibus profuturam, desorret ad superiorem, etiam ut patrem, fratris delictum occultum. Dissident vero, cum creditur melius, & utilius Prælatum correcturum fore delinquentem.

VII. Probabilior mihi sententia est quæ servandum in proposita questione ordinem vi præcepti defendit: quoniam, ut ego quidem arbitror, hæc est expressa D. Thomæ doctrina, quam paulo ante exscripsi. Providendum namque est spirituali delinquenti saluti illi cautione, ut minus quam fieri possit, illius fama lædatur. Minus vero læditur, si secreto per privatam fratrem, quam per superiorem, delinquentis corrigitur. Quid quod vix in praxi occurrit casus hic excogitatus ad eluendum evangelicum mandatum? Siquidem, cum tu per suus es, tua secreta correctione corrigendum esse delinquentem (hæc quippe est quæstio) quid tua interest quod Prælatus efficacius sit eum lucraturus? Lucrum fratris Christus præcipit, unaque illius fama, quoad fieri potest, custodienda. Quamquam ergo efficacius Prælatus corrigeret, tamen si hæc maior efficacitas cum proximi detrimento inde orto comparetur, non melius, sed peius Prælatus corrigit, eo quod tua correctio minore, correctio autem Prælati maiorem infamiam infert. Accedit quod privatus homo prudens, gravis, & dexter utilior solet esse in correctionis exercitio. Prælati gradus auctoritatem duntaxat præbet per correctione indicali; nihil vero confert vel prudentie, vel efficacie. Et si accidat quod his prerogativis sit repleta abundantius intrusus Prælatus, non propterea, omnibus spectatis, utilior est delinquenti ob maius detrimentum quod ex diffamatione apud suum Prælatum illi obvenit. Quisque enim pluris facit Prælati opinionem de se opinionem quam cuiusque privati.

VIII. Tam luculenter hæc omnia Angelicus confirmat loc. citat. ad 5, ut nil clarius

desiderari valeat. Docet ille minime obediendum esse Prælati iubenti ad se deferri criminem occultum, ordine correctionis neglecto. Dicendum, quod Prælatus non est obediendum contra præceptum Domini, secundum illud Act. v. Obedi oportet Deo magis quam hominibus. Et ideo, quando Prælatus præcipit ut sibi dicatur quod quis fecerit corrigendum, intelligendum est præceptum sane, salvo ordine correctionis fraternæ, sive præceptum fiat communiter ad omnes, sive ad aliquem specialiter. Sed si Prælatus expresse præcipiat contra hunc ordinem a Domino institutum, & ipse peccaret præci. 15, & ei obediens, quasi contra præceptum Domini agens. Unde non esset ei obediendum: quia Prælatus non est iudex occultorum, sed solus Deus. Unda non habet potestatem præcipiendi aliquid super oculis, nisi in quantum per aliquam indicia manifestatur; puta per infamiam, vel per aliquas suspiciones: in quibus casibus potest Prælatus præcipere eodem modo, sicut & iudex secularis, vel ecclesiasticus potest exigere instrumentum de veritate dicenda.

IX. Ex hac doctrina, & rationibus adductis illud pro praxi colligendum est, videlicet ordinem correctionis fraternæ ab omnibus servandum absolute esse. Quare, ne veritas magis momenti ex aliquo peculiari, & raro casu damnum subeat, concedamus, licite ad Prælatum deferri crimen occultum posse, ordine prætermisso, quando prævidetur per ipsum melius, efficaciusque corrigendum delinquentem fore. Verum, ut iam adnotavimus, per raro id accidit. Absolute ergo, & ut plurimum servandus est correctionis ordo oblationis allatus, &que confirmari possunt auctoritate, & praxi factorum Ordinum, in quibus ordo fraternæ correctionis servandus præscribitur. Regula Benedictinorum hunc ordinem iuxta Domini mandatum expresse præcipit cap. xxi. Si quis frater contumax, aut inobediens.... repertus fuerit; hic secundum Domini præceptum admonetur semel, & secundo a senioribus suis. Constitutio ies ordinis Prædicatorum dist. 1. cap. xvii. §. 3. Prædicatorum dist. 1. cap. xvii. §. 3. hoc idem inculcat. Prædicti & cap. xviii. §. 9. hoc idem inculcat & cavet eum inter se cum omni humilitate & caritate de sua correctione admonetur. Et praxis illa constans est in hac Religione. Et, ne ordinum Religionum textus transcribam, id ipsum præscribunt ceteræ. Sententiam hæc defendunt Navarrus in Sum. cap. xvii. Sayrus in Clav. Reg. Lib. X. cap. iv. num. 10. Bonnet 2. 2. quæst. xxxiii. art. 8. dist. 2. Dominicus Soto de reg. sec. memb. 2. quæst. iv. concl.

concl. 3. dub. 3. Diana coord. Tom. VII. tract. iv. resol. 50. Salmanticenses tract. xxi. cap. iv. pin. 4. §. 4. numer. 75. & alii plures.

X. Contrariam sententiam defendunt Suarez de carit. dist. 8. sec. 6. num. 17. Caltrapaus Tom. I. tract. vi. disp. 111. pin. 10. num. 3. Sanchez in Decal. Tom. II. Lib. VI. cap. xviii. num. 46. & communiter sentit.

XI. Obicies 1. D. Thomas quodlib. xi. art. 23, hæc docet: Si autem videtur quod hoc melius fiat per Prælatum; & Prælatus nihilominus sit pius, & discretus, & spiritualis, non habens rancorem, seu odium adversus illum subditum; tunc licite potest hoc denuntiari sibi, & tunc non dicit Ecclesia, quia non dicit ei sicut Prælati, sed sicut persona proficiens ad correctionem proximi, & emendam. Resp. Auctoritatem hanc nihil admodum nostre adversari sententie. Quoniam admissa casu in quo credatur Prælatum melius correcturum fore subditum, prætermittendum tunc ordinem correctionis, & ipsi concedimus. Nec enim negamus accidere posse quod tu sciens fratris delictum occultum, minus apud sis ad correctionem illius, aut quod aliquid diffidit invicem ardeat, aut quod nulla intercedat familiaritas, aut quod minus molestum sit fratri delinquenti a Prælati suo corrigi quam a te in templo, minime suam lædi famam ille existimet. In hoc casu melius est ordinem prætermittere, seu, verius dixerim, melius tunc ordo servatur. Tunc enim melius servatur ordo, cum melius consulerit & bono spirituali, & famæ delinquentis. Utrumque consistit in casu exposito. Ergo tunc immediate deferri delictum poterit. Sed videndum, perpendendumque delatori cuiusmodi est, ne secreta aliqua invidia, odium, affectioque in causa sint cur existimet melius Prælatum emendaturum esse delinquentem. Hæc est germana D. Thomæ mens in laudato textu.

XII. Obicies 2. In Religionum Capitulis proclamationes fiunt coram omnibus, atque defectus revelantur, nulla præmissa secreta admonitione. Hæc quippe via prior consistit disciplina, vigetque severior. Accedit quod communiter Prælatus efficacius confidere valeat emendationi Fratris, ocalionibus, & officiis illum subducendo, quod, privati præstare nequit. Resp. Proclamationes quæ in sacrorum Ordinum Capitulis fieri solent, (utinam frequenter fierent) hæc sunt de oculis criminibus. Quare præfatio argumento sic respondet Angelicus 2. 2. quæst. Conc. Theol. Tom. II.

xxxiii. art. 7. ad 3. Huiusmodi proclamationes quæ in Capitulis Religionum fiunt, sunt de aliquibus levibus, quæ fane non derogant: unde sunt quasi quædam commemorationes potius oblationis culpæ quam accusationes vel denuntiationes. Si essent tamen talia, de quibus frater infamaretur, contra præceptum Domini ageret qui per hunc modum peccatum fratris publicaret. Nec plurius discipline rigor melius servatur criminum delatione ad superiorem, omnia secreta admonitione. An non vult Christus exactam evangelicæ discipline observationem? Et tamen læcram præceptum admonitionem? Quod addunt Salmanticenses loc. cit. numer. 87. Quod addunt, videlicet multos reperiri Religiosos oculis criminibus infectos, qui publica fama ornati concionibus, aliisque piis exercitiis populum fidelem edificant; quod si apud Prælatum diffamarentur, ab his officiis abstererent. Hæc ratio minus convicia videtur. Neque enim ob secretarum delationem quam Prælatus ut patet, non ut index, recipit, ab officio subditum arceat, si emendationem speret. Quod si in occultis peresset pravitate, merito removendus a munere esset. Nec negotium facessere debet profectus quem in populo promovet: quoniam similis minuitur Deus non eget: & ad Prælatum attinet prius subditi salutem, atque suæ Religionis disciplinam iuxta testam custodire, & postea aliorum sanctitatem promovere.

XIII. Quæst. IV. *Quomodo explicanda est illa præcepti evangelici propositio: Si autem te non audierit, adhibe tecum adhuc unum, vel duos &c?* Resp. Durandus, & Alstedensis, ut refert Dominicus Soto de sec. reg. memb. 2. quæst. iv. conclus. 5. sustinent, adhibendos testes non esse, cum peccatum occultum sit: quam opinionem non continentem de argumentis evincunt. Siquidem, quando peccatum secretum omnino est, aut vocandi sunt testes novi ad probandum crimen præteritum; & hoc futile, ac inane esset; quoniam super præterito crimine nullius auctoritatis sunt eiusmodi testes: aut vocandi sunt, ut peccatorem observent, an relapsus in crimine sit; & hoc inutilius fore: quia, ut Angelicus dicit, non debemus esse exploratores alienæ vite. Nec est quod respondeas, adhibendos testes esse ad probandum quod frater fuerit prius admonitus, si denuntiari oportuerit. Quoniam, dum denuntians testium auctoritate nequit probare crimen, vanum est probare se admonuisse. Secundo loco arguit Durandus: Qui testes adhibet, dum crimen occultum est, periculo talionis sese exponit.

Aliud argumentum adicit ipse Soto. Nemo ius habet diffamandi proximum, ipso invito, neque ob eius bonum spirituale. Sed qui crimen occultum testibus illius nescientibus revelat, fratrem diffamat. Ergo id minime licet. Prima propositio manifestata est. Nam nullus habet ius nocendi proximo in bonis temporalibus propter illius spirituale bonum. An licet alicui bona aliena rapere, ne alea, vel forctatione, illa dominus illidat? Porro fama est pretiosius quam cetera alia temporalia bona. Ergo testes adhibendi non sunt, cum crimen occultum est.

XIV. Contraria sententia communis est, quam docent D. Thomas 2. 2. *quest.* xxxiii. *art.* 8. ad 1. Paludanus in 1^a. *dist.* xix. Caletanus, & Soto loc. cit. ubi inquit, neminem Theologorum se legisse oppositum sententiam prater Durandum, & Aluindorem. Præter hoc tamen Leander tract. vi. *dis.* vi. *quest.* vii. citat Henricum quodlib. ix. *quest.* viii. Franciscum de Castilio in III. *Sent.* Tom. II. *dis.* vi. *quest.* viii. num. 9. Sententia nostra probanda est. Et primo tertius evangelicus adeo est periculosus, ut nulla videatur posse tergiversatione eludi. Planum quippe est ibi sermonem esse de peccato occulto, quod proprie correctioni fraterne subiacet; quod enim occultum non est, sed publicum, ut saltem sciencia probatione evinci possit, iam evadit denuntiatio obnoxium. Et verba ipsa evangelica hunc produnt sensum. Postquam enim dixerat: *Si peccaveris in te frater* (id est te solo sciente, ut scribit Augustinus) subdit: *Si te non audierit, adhibe unum, aut duos testes.* Quid, quando, assert verbum illud adhibe? Non certe aliud, nisi adiunge novos testes, ut quod tu solus noveras, plures sciant: nec enim adhibendi testes essent in cognitionem rei quam antea noverat. Quod manifestum sit, si serio reputetur, ordinem evangelicæ correctionis ideo præscriptum esse, ne ab uno ad aliud extremum fiat transitus, via media relicta; sed ut paulatim notitia perveniat ad paucos, deinceps, si opus fuerit, ad plures. Et hic ordo, ut dictum est antea, ab ipso præcipitur ipse naturæ, ut scilicet salus proximi curetur minoris possibilibus facit detrimentum: quod non eveniret, nisi prius ad paucos, postea ad plures procederetur. Que omnia confirmat Augustinus in Regula: *Si autem post admonitionem, norum, aut alio quoque die id ipsum cum facere videritis, iam velius subvertatur sanandum prodit quicunque hac poterit invenire. Prius autem alteri, vel tercio demonstretur, ut duorum, vel trium pos-*

sit ore convinci. Et exemplum adicit de valnere corporali, quod sicut, ne putrescat in corpore, manifestandum est, ita, ne vitium putrescat in anima, revelari debet.

XV. Sed argumentum promissum inde arcessitum unde advertarii maximum prædium suæ opinionis colligere arbitrantur. Proximi fama bonum est inter bona temporalia supremum. Sed salus proximi spiritus pretiosius bonum est ipsa fama, que est ordinis longe inferioris. Si igitur invicem hæc bona comparantur, quando utrumque servari nequit, illud sane præferendum est quod genere suo est excellentius. Qua sane ratione aegroti membrum reciditur, ut vita consistat. Quid quod in ceteris bonis idem servatur ordo? Si enim quispiam avarus mori mallet quam parvi peculii iacturam facere; quique clam pecuniam illi surripere posset, quæ medicinam vite servandæ necessariam emeret. Ergo portio iure æterna vita proximi anteferenda est fugaci famæ, quæ, licet terrenis bonis prævaleat, momentanea tamen est.

XVI. Ad primum oppositæ sententiæ argumentum responderetur, testes vocari ad probandum peccatum futurum. Cuius rei tres assignat rationes D. Thomas 2. 2. *cap.* xxxiii. *art.* 8. ad 3. *Testes possunt induci propter tria. Uno modo ad ostendendum, quod hoc sit peccatum de quo aliquis arguitur, ut Hieronymus dicit. Secundo modo ad convincendum de actu, si actus iteratur, ut Augustinus dicit in Regula. Tertio modo ad iustificandum quod frater admonens fecit quod in se fuit, ut Chrysostomus dicit.* Neque denuntiatio illi hæc vana est, ut Durandus comminiscitur: quia, licet iudex nequeat vi talis delationis iuridice procedere; increpare tamen reum potest, ut sic peccatum saltem metu in ordinem redigat.

XVII. Secundo argumentum obvia responsio est. Qui enim fratrem testes adhibet, & denuntiat, probare crimen non tenetur. Accusatori probatio ista incumbit. Ultimo quoque responsio patet. Nemo ius habet nocendi proximo in bonis temporalibus propter bonum spirituale; quando bonorum temporalium surreptio natura sua non est medium ad bonum spirituale. Rapere autem proximi bona non impedit quominus ille fornicetur. Ceterum si bonorum temporalium privato conducere ad salutem æternam delinquentis, posset eodem modo in bonis, ac in fama ledi. Et quia criminis revelatio natura sua medium est ad fratris emendationem ordinatum, idcirco licita est. Qua ratione dictum est paulo ante, licitum esse pecuniam proximi avarissimi

capere.

capere ad emendam medicinam eidem necessaria. Numquam licet in proprium commodum, & utilitatem nec famam, nec bona temporalia proximi ledere; licitum vero, & interduum necessarium est, dum profectus elucet spes, cum aliquo sine fama, sive bonorum temporalium detrimento necessario illius salutem procurare.

XVIII. Advertit laudatus Soto non continuo adhibendos esse testes duos, sed prius unum, deinde alterum, ut quoad fieri possit, minus fama lædatur, quemadmodum textus innuit evangelicus: quæ omnia semper intelligenda sunt, circumstantiis inspectis. Nam si prævidetur, ex usu testium vel deteriore fieri delinquentem, aut minus obtineri emendationem, ad Prælatum crimen delicti poterit, testibus omitti.

XIX. Quæst. V. *Licet non est renuntiare iuri fraterne correctionis, & an re ipsa aliqui renuntiantur?* Resp. Dilutant in utramque partem Theologi. Negantem opinionem plures defendunt. Lora 2. 2. *dis.* xlvii. Lopez Texeda Tom. I. Lib. I. tract. 2. *cont.* 4. Hieronymus Rodriguez *resol.* xxxvi. Philareus *dis.* *Sacerd.* Tom. I. Lib. I^a. *cap.* xiv. ubi impetratis postulat Constitutionem Societatis Iesu, quæ talem renuntiationem præscribit. Eandem opinionem defendit Clemens Scotus Theologus Societatis Iesu in *opuse. de iura tuam famam.* Pro eadem Leander citat Hardrianum, Paludanum, Gabrielem, Armillam, Sylvestrum, Navarum, Sotum, & alios. Argumenta quibus hæc nititur sententia, valida sunt. Et primo D. Thomas aperte huic opinioni favere videtur 2. 2. *quest.* xxxiii. *art.* 7. ad 5. ubi ait, *quod Prælati non est obediendum contra præceptum Domini.* Si Prælati præciperet expresse contra hunc ordinem a Domino institutum, & ipse peccaret precipiens, & ei obediens. Nec est quod respondeas, D. Thomam loqui absolute; secus, posita renuntiatione. Nam sicuti Prælati nequit præcipere apertam denuntiationem, quia contra præceptum Domini ageret; ita nemo renuntiare licite huic ordini potest ob eandem rationem non violandi evangelicum mandatum. Secundo præceptum evangelicum generale est, æque Religiosos, ac simplices Christianos comprehendens. Et quavis omnes idem in propriam famam dominium habeant, nullus tamen eam prodigere licite potest.

XX. Contrariam adfirmantem sententiam docent communiter omnes Doctores Societatis Iesu. Suarez *disp.* viii. *sec.* vi. num. 12.

Valentia 2. 2. *dis.* iii. *quæst.* p^a. 5. Thomas Sanchez in *Suam. Lib.* vi. *cap.* xviii. Castropalaus tract. vi. *dis.* iii. *punct.* 9. Petrus Hurtado 2. 2. *dis.* cxxiii. *sect.* 3. Leander tract. vi. *dis.* iv. *quest.* iv. Diana *coord.* Tom. VII. tract. iv. *resol.* 32. & alii plures, quos recensere opus non est. Huius sententiæ argumenta hæc sunt. Quisque cedere iuri suo valet maxime ob finem honestum. Finis autem renuntiandi propriæ famæ est maius bonum spirituale, quod conlucit ex directâ, & immediata delatione oculi criminis ad Prælatum. Hæc quippe via secutior habetur emendatio, efficacius cavetur. Accedit quod si quis ob recentia momenta proprium occultum peccatum manifestaret, opus esset laude dignum. Idem ergo dicendum, dum alterius opera id præstat. Scienti enim, & consentienti non fit iniuria. Qua ratione potest Confessor ex consensu penitentis occulta peccata Prælati manifestare. Ergo etiam secretam admonitionem poterit aliquis occulta crimina alterius deferre Prælati, cum in id consenserit delinquentis via renuntiatione. Tandem, sicut ob bonum Religionis quique corporis detrimentum ieiunius, austeritatibus, soliditudo tubere valet; ita & aliquam famæ iacturam facere poterit ob Religionis bonum.

XXI. Quæ omnia confirmari possunt auctoritate inclvte Societatis Iesu, quæ constitutione peculiari hanc renuntiationem subdit suis indicit. Que Constitutio, sicut & ceteræ, a Gregorio XIII. approbata fuit in Bulla, *Ascendente Domino.*

XXII. Tertia sententia defendit, quod tametsi quique renuntiare valet ob honestum finem ordinis correctionis fraterne, ab honestate talis ordo prætermitti non possit etiam ab hunc finem. Quam sententiam sustinent Aravius 2. 2. *quest.* xxxiii. *art.* 3. *concl.* 4. Prado *cap.* xiv. *quest.* 11. §. 3. eamque in præxi sequendam docent Salmanticensis tract. xxi. *cap.* vii. *punct.* iv. §. 5. num. 88. Et inter ceteros Castropalaus aperte id testatur *dis.* iii. *punct.* 9. num. 6. *Favere equidem cessione iuris non debet aliis potestatem manifestandi delicta quæ manifestari non possent, cessione iuris non obstant, nisi in casu dubio de emendatione.* Iuxta ergo attestationem ipsius Theologi, aliorumque eidem Societatis, non renuntiant absolute licet iuri ordinis correctionis fraterne, sed dumtaxat, facta positione in qua dubitetur de fratris emenda-

malis impedire. Secundo in *Clement.* Nolentes de heret. hæc habentur. *Si secreta novimus talia commisisse, ipsos graviter arguere, & corrigere studemus in secreto.* Igitur præmittenda est correctio secreta iudiciali denuntiationi. Denique, cum finis denuntiationis fiat, tunc nulla adest obligatio reum denuntiandi. Cessat autem denuntiationis finis, quando firma concipitur spes quod vi secreta correctionis hæreticus respiciet.

VII. Ad primum responderet, D. Thomam absolute loqui, & spectato dumtaxat evangelice caritatis præcepto, nulla habita ratione præcepti ecclesiastici, quod suo tempore non aderat. Deinde expendenda sunt verba, quæ sensum hypotheticum reddunt, videlicet quod, si posset firma spes concipi, hæreticum secreta admonitione corrigendum fore, tunc denuntiationis præferenda occurrat correctio etc. At quia diuturna, & manifesta experientia compertum est, fallacem vanamque esse eiusmodi spem, idcirco Ecclesia præcipit ut neglecta secreta admonitione, iudicialis denuntiatio præcedat. Idque evidenter constabit, si prava hæretici natura spectetur. Hæc enim semper ut cancer, & quamvis occulta sit, communem Ecclesie bono infidias, & ruinam luit. Nec enim modo sermo est de homine qui aliqua vehementi perturbatione rapus in aliquam hereticalem blasphemiam erumpet, cuius aliunde certissimis argumentis fides perspecta est iudicium tamen hoc ad Ecclesiam attinet, sed de hæretico respice tali, qui deliberato animo falsa dogmata erubet, sciatque se adversus fidem catholicam pugnantia loqui. Porro quæ spes concipi potest secretam hominis admonitionem profuturam illi qui publicam Ecclesie vocem contemnunt? Scite enim Cano Lib. XII. cap. ix. argumentari his verbis: *Ante hominum horantur istos, crede mihi, vera hæreticorum perniciem reperitur, eorum scilicet qui minime ignorant opinionibus suis contra fidem Ecclesie sentire.* Ipsa vero omnium fidelium vox, idemque communis sensus, non pro una monitione duo, sed pro mille sufficit. Quapropter Ecclesie unam vocem qui spernit, hic multo perniciosa est quam si sexcentas aut Theologorum, aut iudicum contempsisset. Ad auctoritatem Clementine Constitutionis dicimus, non de heresi ibi sermonem esse, sed de blasphemia. Ad rationem quæ ultimo loco opponitur, ex his quæ dicta sunt, responso patet. Hæc omnia communia sunt.

VIII. Quæ de heresi dicta sunt, ut plurimum locum habent in crimine proditoris.

Verum quidem habet nullum hic positivum adesse præceptum. Quapropter, si prudens, & certa concipi spes potest, proditoriorem secretæ correctione emendandum, servandus est fraternalis correctionis ordo. Verum vix fieri potest ut prudenter eiusmodi præsumptio valeat. Crimen quippe istud hæud est unius diei fetus, sed inveterati, ac perisodii abortus. Plurima machinator intus proditor, antequam foras emittat conceptus proditoris signa. Quoties nativæ, crimine improprianis, vocem contempsit, dum secreto hæc molebatur? Porro qui eo iniquitatis devenit, ut naturalis inclinationis, & pietatis efficacissimos hortatus, & admonitiones spernat, sibi lo excipiet hominis privati correctionem, quæ non alium plerumque effectum parit, nisi cautorem efficere proditorem ad criminis executionem.

IX. Quæst. IV. *Crimina quæ in damnum tertii vergunt, sunt ne Ratio denuntiandi?* Resp. Facilius concipi spes potest profuturam secretam correctionem, cum de peccatis agitur quæ non adversus bonum commune, led in damnum private persone cedunt. Idcirco servanda in his est regula correctionis fraternalis. Validiora tamen hic futura emendationis argumenta haberi debent, quam cum correctio fieri debet de peccato quod in damnum tantum cedit peccantis. Semper enim innocens reo præferendus est. Si dubium adit profuturam correctionem, innocens admonetur, ut sibi caveat. Deprehendis Sempionem paratum esse ad interficiendum Titium, aut ad illius bona surripienda. Eiusmodi flagitia non illico prodeunt; sed animo pravo concepta, & diuturno tempore veluti elaborata sensum sine sensu erumpunt ut plurimum. Idcirco hæud est præsumenda facilis emendatio, nisi urgentia, & insolita signa occurrant. Quare primum omnium innocentis bona servanda sunt: deinde rei fama ita consulendum, ut cum minori, quoad fieri potest, detrimento lædatur. Non raro plus rei, quam innocens, bono deservit. Calum narrabo quem, dum hæc scribo, contigisse ferunt. Vir religiosus vasa sacra surripuit, eaque dividendi; laicas vestes emit, fogaque arripienti acculatur: secreto correptus, exulare crimina nititur, & in manifestis mendaciis deprehenditur. Nihil scilicet correctores adeo boni fuere, ut ne famam eius læderent, iudici deferre eum neglexerint. Interim ille, bona verba dando, suos hortatores scellit, fugam arripuit, graveque damnum sacro intulit arario. Quod idcirco retuli, ut documento sit, ne facile con-

con-

concupiat spes emendationis illorum criminum quæ meditato animo concepta sunt, & in tertium damnum cedunt: Prius proximi innocentis, cui malum imminet, deinde prævaricatoris, qui in alios malum molitur, integritati consulendum est. At dictum est alias, & dicendum est lapsus, nimiam credulitatem, & proximo innocenti, & ipsi reo periculis nocere. Cum eiusmodi crimina occurrunt, statim iudici deserto, Index vero reum in tuto collocat, ne hic ruinam moliri in proximum queat. Verum de his plura suo loco. Si tamen satis sit ad innocentis securitatem eum admonere, ut sibi caveat ab infidiis, quin rei nomen manifestetur, non est manifestandum. Quod si hoc non sufficit, dubitamus sit de profectu secreta correctionis, iudicialis denuntiatio fiat.

X. Quæst. V. *Peccata carnalia, quæ a Religiosis committi queunt, sunt ne ita bono communi infesta, ut reiecta secreta correctione debeat Prælati deferri?* Resp. Tres hæc de re sententias refert Leander tract. vi. disp. xv. quæst. vi. quas omnes probabiles asserit. Prima affirmat, secunda negat, tertia distinguat peccata carnalia quæ publica fieri possunt, ab his quæ secreta consistunt: prima denuntianda, secus secunda docet. Salmanticenses tract. xxi. cap. vii. punct. 4. §. 6. num. 101. docent, lapsum carnis exteriorem in Religio absolute, & per se non esse bono communi noxium; posse vero tale fieri per accidens. Quod hic explicant. Religiosus qui impotenti abreptus appetitu, & occasione impellente labitur, si aliquo moras sit, & cautus, istius peccatum non est consensum bono communi adversari; ideoque secreto erit corrigendus. Quoniam probabilissima spes emendationis concipi potest de eo qui ex infirmitate, occasioneque impulsus peccat. Porro unicuique peccatum secretum bono communi non infidiat. Contra vero, Religiosus parum cautus, moribus minus compolis, quique peccandi occasiones aut non declinat, aut sponte incurrit, præsumitur huiusmodi ad dictum. De hoc vix concipi certa spes potest

quod secreta correctione emendandus sit. Quare deferendum Prælati est, ut & Religiosis, & eisdem Religiosis fama penes publicum custodiatur. Hæc sententia satis probabilis est. Verum, ut quod sentio, dicam, generalis, & certa regula super hæc lubrica materia vix designari potest. Lapsus carnis exterior cum tertio inter crimina mihi reponendus semper videtur bono Religiosis communi noxia. Verum utique est omnia Religiosorum crimina aliquo modo bonum commune ledere. Ceterum nullum fere crimen est quod tam enormiter splendorem obnubilet Religionis, tantumque infamie eidem pariat, quam carnis turpe flagitium. Quare probabilior mihi sententia est quæ docet, quamcumque fornicationem, omnemque carnis lapsum cum tertio deferendum Prælati esse. Ratio quæ me vehementer ad hoc movet, hæc est. Religiosus voto castitatis munitus, si sincere votum servat, adeo firmus in hac virtute evadit, ut in exteriora peccata nunquam erumpat, nisi prius interius pollutus sit pravis cogitationibus. Nec enim ubi uno in alterum declinat extremum, intacta via media. Externum flagitium multa interiora crimina prodit. Porro qui animum interna sibi digne infestum gerit, & sacrilegis fœcibus, impotenter fertur in fornicationem, alioque turpiore lapsus. Vix ergo primum prudenter potest, fornicationem ex sola nature imbecillitate ab eo proficisci qui voto castitatis obstrictus est; sed effectus est, & solidum indicium maculati animi. Eiusmodi autem Religiosi emendandi ex secreta correctione vix concipi probabilis fiducia valet. Denuntiari propterea Prælati debet, ut efficacius corrigatur, & securus maximo detrimento, quod Religiosis imminet, provideatur. Vix ergo contingere calius potest in quo secreto admoneri debeat Religiosus qui cum tertio libidine delinquit. Hanc sententiam defendunt Suarez, Calpenis, Hurtado de Mendoza, Miranda, alique, quos citant Salmanticenses. Plura de denuntiatione, & de iudice, cui faciendi denuntiatio est, suo loco sus dicturi sumus.